

”Ett nätverk i verkligheten” – Skåne Nordostbiblioteken i samverkan *Informationssökning för studiebibliotekarier – att handleda distansstudenter och andra i användande av olika informationskällor*

Lisbeth Ohlsson
Institutionen för beteendevetenskap
Högskolan Kristianstad

Rapporten är disponerad på följande sätt; inledningsvis görs en sammanfattning av rapporten. Bakgrunden beskrivs i form av tidigare projekt med relevans för det aktuella projektet ”Ett nätverk i verkligheten”. Projektet, vilket utformades som en kurs i informationskompetens för folkbibliotekarier med särskilt ansvar för vägledning av högskolestuderande, presenteras med de målbeskrivningar mot vilka utvärderingen inriktats. Därefter beskrivs utvärderarens uppdrag, formerna för utvärderingen och de olika metodsteg som utvärderingsprocessen följt. Resultaten av utvärderingen presenteras och diskuteras i förhållande till de målbeskrivningar, som varit vägledande för utbildningsprojektet.

Sammanfattning

Genom att bygga vidare på ett redan etablerat samarbete i det så kallade Nordost-projektet mellan sju folkbibliotek och Högskolebiblioteket i Kristianstad, avsåg det projekt, som här är föremål för utvärdering, att knyta folkbibliotekarier med benämningen studiebibliotekarier och med särskilt ansvar för vägledning av distansstudenter, närmare Högskolan genom en kurs där det centrala innehållet var informationskompetens och licensdatabasers tillgänglighet. Bibliotekarierna som deltagit i kursen har under studietiden haft tillgång till Högskolans databaser. De benämns i rapporten omväxlande som folkbibliotekarier, studiebibliotekarier och kursdeltagare men det bör förhoppningsvis framgå av sammanhanget att det rör sig om samma grupp.

Databaser har utvecklats oerhört de senaste åren och genom kursen för studiebibliotekarier skulle man kunna ”öppna en dörr” mellan högskolebiblioteket och folkbiblioteken och därmed undvika en situation där vissa känner att de inte har tillträde, något som då skapar osäkerhet. Erfarenheter från bibliotekspersonalens arbete på Högskolan Kristianstad tydde på att det finns studenter som känner sig helt bortkomna i bibliotek och att personlig handledning till studenterna inte går att undvara.

Utvärderingen har genomförts av undertecknad, Lisbeth Ohlsson, universitetsadjunkt på Institutionen för beteendevetenskap, Högskolan Kristianstad och doktorand vid Pedagogiska Institutionen vid Lunds Universitet.

I egenskap av utvärderare har jag deltagit i det inledande kurstillfället i oktober 2003 samt vid slutseminariet i december 2004. Dessutom har jag kommunicerat med kursdeltagarna via e-post samt vid personliga besök hos två av dem för att genomföra längre intervjuer i deras vardag på folkbiblioteken i orter av varierande storlek. Färdigställandet av rapporten fördröjdes på grund av sjukdom.

Föreliggande evalueringsstudie har en upplevelseinriktad karaktär och är ett försök att komma nära de upplevelser, de deltagande studiebibliotekarierna haft av sitt lärande, dels under kursens gång dels i det dagliga arbetet på det egna folkbiblioteket efter genomgången kurs. Metoden för att uppnå detta har främst varit att efterfråga kursdeltagarnas muntliga och skriftliga beskrivningar av undervisningens värde för deras arbete gentemot de låntagare som

är studenter och då särskilt vid Högskolan Kristianstad men även för arbetet med övriga låntagare vid biblioteken i Kristianstad, Hässleholm, Östra Göinge, Perstorp, Hörby och Bromölla. Dessutom har jag vid de kurstillfällen jag deltagit i, gjort anteckningar, som gett kompletterande perspektiv på utvärderingsarbetet.

Enligt de resultat som framträtt i utvärderingen kan kursen sägas ha uppfyllt målen i hög utsträckning. Närmare bestämt, framträder en mångfacetterad bild där vardagen hemma i kommunbiblioteket avtecknar sig som en livfull verklighet av samspel mellan låntagare och studiebibliotekarie. Utbildningsprojektet har i stor utsträckning öppnat dörrar för engagerade och kompetenta folkbibliotekarier och kursdeltagarna framhåller värdet av att själv ha fått sätta sig in i och prova databaser och sökvägar. Beskrivningarna förmedlar glädje och eget intresse för informationskompetens, trygghet i att ha byggt upp personlig kontakt med och kunskap om hur kollegor på Högskolan arbetar och vilka resurser som finns att tillgå där men också insikter om hur studenternas situation kan te sig. De problem, som framförallt tydliggörs i utvärderingens olika faser handlar om tekniska frågor såsom VPN-klientens och lösenords funktion och om IT-strategier hos ansvariga i kommunerna i förhållande till bibliotekens behov. En stor risk framträder i utvärderingen, nämligen den att studiebibliotekarierna inte ges möjligheter att upprätthålla sin kompetens genom fortbildning och tillfällen till övning. En slutsats som kan dras på grundval av utvärderingen är att den samverkan mellan Högskolans bibliotek och folkbiblioteken, som möjliggjorts genom projektet kan vara en katalysator i frigörandet av resurser för lärande och informationskompetens hos kommuninnevånare både på väg mot eller redan inne i högskolestudier.

Bakgrund

Nordost-projektet

Bakgrunden till föreliggande projekt kan bland annat ses i det uppdrag som Länsbibliotek Skåne fick i februari 2003, nämligen att ta fram en gemensam biblioteksplan för folkbiblioteken i Hässleholm, Kristianstad, Osby, Bromölla, Perstorp, Hörby och Östra Göinge. I planen ställs vuxnas lärande i centrum samt möjligheter till den ökade service som ett samarbete kan ge. I rapporten "Fördjupat bibliotekssamarbete i nordöstra Skåne. Inventering med förslag till åtgärder 2003-09-01" påpekar Christer Bergqvist och Roland Persson att Högskolebiblioteket på ett tidigt stadium visat stort intresse att delta i ett sådant samarbete. Författarna beskriver vidare bibliotekens genomgripande förändringar under 1900-talet från i första hand arkiv och lånebibliotek, 1960-talets utveckling mot uppsökande verksamhet och aktivt läsfrämjande fram till dagens situation där högskolor med filialer startats och alltfler vuxna deltar i vuxenutbildning av annat slag. I detta har biblioteken blivit ett nödvändigt stöd i utbildningen och många människor har sökt sig till folkbiblioteken. I omvärlden ser man i lokal och regional utveckling att dessa verksamheter alltmer förmodas vara kopplade till de institutioner som har kompetens vad gäller kunskap och information och att utbildning och lärande kommer att vara nära relaterat till de studerandes arbete, fritid och boende. I sin skattning av vad som kan komma att påverka biblioteken de närmaste åren pekar författarna på olika faktorer. Mycket pekar på att vi är på väg in i ett nytt produktionssystem där antalet anställda inom servicenäring och kunskapsföretag ökar kraftigt. I det perspektivet blir förmågan att behärska sökteknik för Internet och olika databaser något som kommer att ge konkurrensfördelar. Om industrisamhällets tre viktiga basfärdigheter var att läsa, skriva och räkna så menar Bergqvist och Persson att vi idag har en fjärde, nämligen informationskompetens. Det som beskrivs som informationsexplosionen innebär att det blir allt viktigare att finna rätt information vid rätt tidpunkt, att kunna söka, strukturera, värdera, presentera och använda information. Vidare framhålls i rapporten att det livslånga lärandet i form av längre eller kortare utbildningar för anställda kommer att ta sig nya former och äga

rum i andra miljöer än i dag. Bergqvist och Persson menar exempelvis att man kan räkna med ett virtuellt nätuniversitet i varje kommun.

I rapporten redovisas resultaten av intervjuer med ansvariga för biblioteksverksamheten vid de åtta berörda biblioteken, inklusive Högskolebiblioteket, där man förklarat sig vilja bidra till en god infrastruktur för vuxnas lärande i Skåne Nordost. Bland förslagen till åtgärder finns två gemensamma projektansökningar redovisade, varav det som utvärderas och redovisas i föreliggande rapport, är ett. Enligt författarnas slutord är samarbetet mellan de sju kommunbiblioteken i nordöstra Skåne unikt i Sverige men man förutspår att det kommer att följas av flera eftersom både ekonomi och teknikutveckling kommer att framtvinga det.

Projektet "Utvidgad informationskompetens"

Ett annat projekt med relevans för det, som utvärderas i föreliggande rapport, benämns "Utvidgad informationskompetens". I samarbete och dialog mellan bibliotekarier och lärare vid Högskolan Kristianstad genomfördes ett projekt i syfte att utveckla informationssökningsprocesser och informationskompetens i en nätbaserad kurs i pedagogik (Ekstrand, Johansson, Ohlsson och Seebass, 2004). En slutsats från projektet var att tillgängligheten till databaser för distansstuderande är en central fråga och lika viktig som för studenter på campus. Studenternas delaktighet är en viktig aspekt av utbildningen och projektet "Utvidgad informationskompetens" syftade till att beskriva deras upplevelser av informationssökning. En bild framträdde i resultatanalysen, där det vuxna lärandet och studierna kan beskrivas som en röd tråd, sammanvävd av starkt intresse och motivation hos den enskilde även när studierna inneburit uppoffringar både av ekonomisk och social karaktär för att få yrkesarbete, familj och studier att gå ihop. Både Högskolans bibliotek och folkbiblioteken och deras personal framstår i studenternas beskrivningar som en ovärderlig vägledning i studierna och tillgång till personlig vägledning kan innebära att man orkar gå vidare i informationssökningsprocesserna också då man känner att man "är ute och famlar" eller befinner sig i en återvändsgränd.

Presentation av projektet "Ett nätverk i verkligheten"

Informationssökning för studiebibliotekarie – att handleda distansstudenter och andra i användande av olika informationskällor

I en ansökan om projektbidrag (2003-03-24) hos Kungliga biblioteket, BIBSAM, beskriver bibliotekschefen vid Högskolan Kristianstad, Kristin Johansson, avsikten att "starta ett pilotprojekt på vägen till studentens reella sambibliotek". Hon hänvisar till att den ovan beskrivna Skåne Nordost-samverkan mellan biblioteken i Osby, Perstorp, Kristianstad, Hässleholm, Hörby, Bromölla, Östra Göinge och biblioteket på Högskolan Kristianstad. Genom projektet avser högskolebiblioteket att ge kommunernas studiebibliotekarier förutsättning att stödja studenternas lärande genom att erbjuda utbildning i informationskompetens och dess pedagogik, bland annat genom att arbeta med informationssökningar i högskolans databaser. I ansökan finns en vision av folkbiblioteket som ett mellanled mellan studenter i olika studiemiljöer, exempelvis som deltagare i nätkurser, distanskurser i annan form eller på högskoleorten och Högskolans bibliotek. Kurstiden angavs till 5 heldagar och ansvarig lärare var utvecklingsbibliotekarie Karin Sundén vid Högskolan Kristianstad.

Målbeskrivningar för projektet "Ett nätverk i verkligheten"

Målet utbildningsprojektet beskrevs som "att riva gränser där det förut varit skilda världar". Det finns studenter, som inte kommer till biblioteksundervisning på Högskolan och bland dem en del, som känner sig helt förvirrade i högskolemiljön men kanske vågar fråga mer på hemmabiblioteket. Enligt kursledaren kan det också hos folkbibliotekarier finnas ett motstånd mot att vända sig till högskolebiblioteket med frågor. Avsikten med det föreliggande projektet

var att fånga upp dem, som känner så och att tillföra kunskap inte bara om databaser utan också om studenternas upplevelser och erfarenheter.

Syftet med det utbildningsprojekt, som här presenteras som ”Ett nätverk i verkligheten” återfinns i olika formuleringar i projektbeskrivningar och andra dokument, exempelvis som ett pilotprojekt på vägen till studentens reella sambibliotek där folkbiblioteket blir ett mellanled mellan studenten och högskolebiblioteket. Folkbibliotekarier med benämningen studiebibliotekarier beskrivs som länkar till högskolan för medborgare som inte utan vidare själva hittar vägen. Genom utbildning i informationskompetens och dess pedagogik är avsikten att ge kommunernas studiebibliotekarier förutsättning att stödja studenternas lärande bl.a. via informationssökningar i högskolebibliotekets databaser. Förhoppningen är att kursdeltagarna efter avslutad kurs skulle kunna handleda studenter på distans utanför högskolan precis som man gör på Högskolans bibliotek. Målet är att tillföra kunskap inte bara om databaser utan också om studenternas upplevelser och erfarenheter.

Kursens syfte uttrycktes i kurshandlingarna på följande sätt.

Att ge information om och träning i att använda de informationsresurser som Högskolans bibliotek har tillgång till för att på så sätt kunna ge distansstudenter och andra bättre handledning och service på hemorten och i det välkända egna biblioteket. Studiebibliotekarierna skall, efter avslutad kurs, ha en överblick över de resurser som finns tillgängliga inom varje ämnesområde och någorlunda kunna bedöma kvaliteten på dessa resurser. När är det relevant att gå direkt till en fri Internetresurs, när söker man i ett icke-ämnesindelade fulltextarkiv och var hittar man sådana?

Flexibilitet, uppfinningsrikedom och fingertoppskänsla är egenskaper som är bra att odla här som i alla bibliotekssammanhang. Intervjuteknik är viktig. Vad är syftet med informationen? På vilken nivå befinner sig studenten? Vilka instruktioner har han/hon fått av sin handledare? Likaså ska studiebibliotekarierna på sikt lära studenten att få en liknande överblick och sökvana. Pedagogiken är viktig.”

Utvärderarens uppdrag och utvärderingsprocessen

Utifrån de ovan återgivna målformuleringarna för utbildningsprojektet har jag tolkat utvärderingens syfte som att undersöka

- de deltagande studiebibliotekariernas upplevelser av sitt eget lärande under kursens gång och kunskapens karaktär efter avslutad kurs
- undervisningens värde för arbetet med studenter på folkbiblioteket i hemkommunen med ”studenten vid lånedisken”

Utvärderingsprocessen har följt följande steg:

- Oktober 2003
  - o Presentation av utvärderingsformerna för deltagarna
- Februari 2004
  - o Skriftlig utvärdering i form av brev via e-post till deltagarna med önskan att få ta del av deras erfarenheter i anslutning till kursen. Särskilt efterfrågades speciella tillfällen som framstod klart i minnet och då man verkligen lärt sig något.
- December 2004
  - o Deltagande vid kursens slutseminarium då erfarenheter och synpunkter från de närvarande kursdeltagarna samt kursledare och högskolebibliotekets chef framfördes. Vid detta tillfälle redovisades även resultaten från den skriftliga utvärderingen i februari 2004.
- Februari – mars 2005
  - o Längre intervjuer med två studiebibliotekarier vid besök i deras arbetsmiljö utifrån syftet att få mer ingående beskrivningar av kursens relation till det dagliga arbetet på folkbiblioteken.

Metoder för utvärderingen

I denna utvärdering har den enskilde kursdeltagarens egen berättelse, i skriftlig eller muntlig form, men också samtal i gruppen av deltagare samt personliga besök hos två av dem, utgjort datamaterialet.

I den skriftliga utvärderingsfråga som skickades via e-post till samtliga kursdeltagare betonades att det gällde vars och ens erfarenheter i anslutning till kursen och att detta första steg skulle följas av ytterligare ett i början av 2005 för att se hur kunskaper och erfarenheter fungerat i det dagliga arbetet under ett år. Målet för den första utvärderingsfasen var att få så varierade synpunkter och så stor bredd i beskrivningarna som möjligt genom att bygga på varje kursdeltagares unika bakgrund och erfarenheter. För att uppnå detta syfte ansågs kvalitativ metod i form av en öppet formulerad fråga vara den bästa och därför avvisades alternativet med ett stort antal på förhand formulerade frågor. Önskan var att genom skriftliga berättelser och muntliga beskrivningar i intervjuform av samtalskaraktär kunna ta tillvara erfarenheter från kursens deltagare och bygga vidare på dessa i framtida arbete med liknande utbildningar både på den egna högskolan och utanför densamma. I brevet till kursdeltagarna betonades att deras anonymitet skulle bevaras såvida de inte önskade annat. Avslutningsvis tillfrågades deltagarna om de kunde tänka sig att bli intervjuade i ett senare skede och hur de skulle kunna svara utan att utvärderingssvaren kunde kopplas samman med deras person. De erbjöds även att kontakta mig vid eventuella frågor eller synpunkter.

Förutom analys av de skriftliga svaren via e-post, som kursdeltagarna lämnat har jag bearbetat mina anteckningar från de möten, som jag deltagit i under kursens gång, samt bandinspelningar och anteckningar från intervjuerna med de två kursdeltagare, som jag besökte på deras arbetsplatser. I datamaterialet har jag sökt efter innehållsliga teman i det som bibliotekarierna ger uttryck för och som är att betrakta som resultat kategorier.

Urval och bortfall

Gruppen deltagare i kursen bestod av 16 bibliotekarierna med särskilt ansvar för vägledning av distansstuderande vid högskolor och som benämns studiebibliotekarierna. Bibliotekarierna var anställda vid sju olika folkbibliotek i nordöstra Skåne och gruppen representerades av tolv kvinnor och fyra män. Av dessa besvarade sju kvinnor och två män det första steget i utvärderingen och några erbjöd sig att ställa upp för personlig intervju. I steg två intervjuades två studiebibliotekarierna vid besök på deras arbetsplatser och dessutom noterades erfarenheter och synpunkter från hela gruppen vid slutseminariet i november 2004. Kursledaren Karin Sundén har intervjuats vid ett par tillfällen och dessutom har kontakt hållits Kristin Johansson i egenskap av uppdragsgivare och chef för biblioteket vid Högskolan Kristianstad.

Processer och organisation av kursen "Informationssökning för studiebibliotekarierna"

Lokalmässigt var kursen förlagd till Högskolans bibliotek och kursdeltagarna fick bekanta sig med personalen och särskilt de kontaktbibliotekarierna som finns för respektive institution. Vid första tillfället hälsades deltagarna välkomna av bibliotekschef Kristin Johansson samt kursledaren bibliotekarie Karin Sundén och undertecknad presenterade formerna för utvärderingen.

Kurstillfällena organiserades utifrån de olika institutionernas ämnesinnehåll vilket innebar:

- humaniora och samhällsvetenskap
- beteendevetenskap
- ekonomi
- vårdvetenskap och medicin
- matematik, naturvetenskap och teknik.

Mål för kursen uttolkades av kursledaren som:

- att veta hur biblioteket på Högskolan fungerar
- att veta hur utbildningen på institutionerna fungerar

Framförallt handlade det om att som folkbibliotekarie ha en överblick och få möjlighet att lära sig de databaser, som är tillgängliga på högskolan. Vidare var avsikten att deltagarna skulle få insikt i villkoren för distansstudier, information om så kallade VPN¹-klienter och hur man kan nå alla databaser hemifrån, att kunna orientera sig i det stora utbudet och få kunskap om hur man söker information. Avsikten var enligt kursledaren att kursen för studiebibliotekarierna inte skulle vara mer komplicerad än för studenterna på högskolan.

Resultat

Resultat av steg 1, skriftlig utvärdering rörande deltagarnas erfarenheter

Nio personer hörsammade steg 1 i utvärderingen och dessa studiebibliotekarier representerade både större och mindre orters folkbibliotek. I ett fall har två studiebibliotekarier valt att svara gemensamt, vilket framgår i några av de redovisade citaten.

I redovisningen av resultaten från den skriftliga utvärderingen har både djup och bredd eftersträvat på så sätt att alla de olika innehållsliga teman som framträtt vid upprepade genomläsningar av kursdeltagarnas svar redovisas i relation till vissa huvudteman, vilka beskrivs utförligare efter nedanstående lista.

- Utbildningen i sin helhet
- Speciellt lärotillfälle
- Begreppet informationskompetens
- Databasernas karaktär
- Särskilt nämnda databaser
- Eget intresse
- Kunskap
- Nytt
- ”Studenten vid lånedisken”
- Andra låntagare
- Upprätthållande av kompetens i det dagliga arbetet
- Praktiska problem/Funktionsproblem

Precisering av huvudteman utifrån deltagarnas svar

Utbildningen i sin helhet

Utbildningen i kursen karaktäriseras i svaren utifrån följande teman

- Kursens innehåll och form
- Kursledarens roll
- Kontaktbibliotekariernas roll
- Pedagogiken
- Värdet av enskilt arbete
- Undervisningslokalens egenskaper
- Betydelsen av trygghet
- Gruppens betydelse

Synpunkterna från de deltagare, som besvarat steg 1 i utvärderingen vad gäller kursens innehåll och form är genomgående positiva. Utbildningen i sin helhet är mycket uppskattad och den beskrivs som ytterst informativ och bra upplagd. Genomgångarna av kursinnehåll beskrivs som utomordentliga, bra strukturerade även om det kan vara litet svårt att skilja databaserna åt på grund av mängden. Utbildningen beskrivs vidare som givande med en god

---

¹ Virtual Personal Network

pedagogik i undervisningen med gemensamma genomgångar, egna övningar med redovisning av resultat och möjligheter till repetition. Flera deltagare säger att de lärt sig saker under alla lektioner och att det därför är svårt att ta fram ett speciellt lärotillfälle.

Jag menar att jag lärt mig saker under alla lektionerna./-/ Både innehåll och framförande var bra. Jag vill gärna understyrka att Karin Sundén verkligen gjort ett bra jobb.

Jag vill gärna börja med att säga att jag tycker att kursen var mycket givande, och jag tycker att Karin Sundén var mycket bra som pedagog och undervisare.

Kursledarens roll beskrivs alltså i mycket positiva ordalag. Att vid varje kurstillfälle få träffa Högskolans kontaktbibliotekariéer ansågs vara av stort värde. Tryggheten i inlärningssituationen betonas och relateras bland annat till betydelsen av att ingå i en från början väldefinierad grupp, där man i flera fall även hade en tidigare bekantskap att bygga på.

Berättelser om speciella lärotillfällen

Följande teman kan urskiljas vad gäller de svarandes berättelser om speciella lärotillfällen:

- Helheten
- Insikt
- Tillämpning

I brevet till kursdeltagarna ombads de, som tidigare antytts, att skriva ett brev och berätta om ett eller flera speciella tillfällen under kursen som framstod klart i minnet då de upplevde att de verkligen lärde sig något. Som ovan antytts, visade det sig vara en svår fråga att besvara och man relaterade lärandet till samtliga kurstillfällen. Emellertid har några av dem som besvarat steg 1 i utvärderingen bidragit med berättelser som främst rör nyvunna insikter och tillämpning av det som man lärt sig direkt i vardagen. Nedan återges utdrag ur dessa berättelser.

Vad beträffar om det funnits något tillfälle där jag upplevde att jag lärde mig något speciellt – jag kan inte säga att det är något som framstår klarare än något annat, men Karin höll vid något tillfälle en kortare diskussion om begreppet informationskompetens som jag tyckte var mycket intressant. Vad behöver jag för att kunna söka på rätt sätt? Vad behöver jag för att värdera informationen jag får fram? Kunskaper i källkritik? Allmänbildning? Datorkunskaper? Eller något annat, en "Fingerspitzgefyhl för vad som är bra? /-/ Utan kunskaper i att kunna förstå och tolka information kommer man ju inte så långt, och det måste ligga till grunden för alla sökningar man gör. Den sortens medvetenhet är viktig att ha med sig, både i sina egna sökningar, och också när det gäller att förstå hur studenter och andra söker information.

Det hände mig ett par gånger att frågor som jag nyligen haft och som jag haft problem att material om mycket enkelt hade kunnat lösas om jag och min frågeställare haft tillgång till Högskolans databaser.

En lärdom jag minns härrör från 17/11, då undervisningen handlade om ekonomidatabaser. Vi arbetade då med Affärsdatabasen som verkligen är nyttig och dessutom lätt att hantera. Under första informationspasset efter kursdagen fick jag frågor beträffande företag som direkt kunde lösas i Företagsfakta (via Affärsdata). En del av glädjen beror förstås på att vi överhuvudtaget har tillgång till Högskolan Kristianstads databaser just nu.

Begreppet informationskompetens

Eftersom kursen i sin helhet gällde informationskompetens, speglas aspekter av detta i samtliga svar, något som kan utläsas i citaten i föregående avsnitt. Det övergripande och förenade i helheten beskrivs genom tre teman, nämligen relationen mellan studenten och studiebibliotekarién och nödvändigheten av länkar mellan högskolans bibliotek och folkbiblioteken.

Databasernas karaktär

De teman som gått att urskilja i svaren på steg 1 i utvärderingen angående databasernas karaktär är som följer:

- Mängd
- Uppbyggnad
- Språk
- Fulltextdokument

I avsnittet om kursen i sin helhet berördes synpunkter angående den stora mängden av databaser. En deltagare sammanfattar hur detta också kräver tillfällen till övning för studiebibliotekarien.

Det stora antalet databaser gör att det krävs mycket träning och dagligt användande för att kunna välja den bäst lämpade basen för en viss uppgift.

De databaser och informationskällor som ingick i kursen var delvis nya erfarenheter för deltagarna och av svaren framgår att man fått en ökad medvetenhet, särskilt om resurser som är fria via Internet och därför tänker bibliotekarierna oftare på att använda dem i det dagliga arbetet under kursens gång. Medicindatabasernas uppbyggnad upplevdes i vissa fall som svårtillgänglig och ISI-databaserna befanns av någon deltagare som svåra att söka i men de fungerar på ett gemensamt sätt. Affärsdatabaser hade funktioner som upplevdes både som begripliga och användbara. Andra erfarenheter som redovisats av kursdeltagarna gäller insikten om att det finns gemensamma drag i databasernas uppbyggnad och att kunskaper vunna om den ena kan tillämpas på andra baser.

Karin hade lagt upp det hela mycket bra och höll gemensamma genomgångar, men som vanligt tycker man sig lära sig mest när man sitter och arbetar. Oavsett vilket ämne databaserna behandlar är de ofta organiserade på samma sätt

Översikterna, som Karin delade ut över de olika baserna var bra liksom övningsuppgifterna och översikterna med samlade baser var jättebra – det behövs verkligen i ett läge när man ska lösa en fråga men inte har allt aktuellt och färskt i skallen.

Fulltextdatabaserna framstår i svaren på steg 1 i utvärderingen som betydelsefulla.

De baser som innehåller fulltextdatabaser förefaller vara de som väljs i första hand eftersom man vill ha informationen snabbt.

Användbarast är de med fulltextdokument.

Ett framträdande drag i svaren från deltagarna är de tekniska problem, som uppstår när det gäller folkbibliotekens möjlighet att tillgodose högskolestuderandes behov av vägledning. Detta tycks ofta bero på att VPN-klienten inte fungerar felfritt i förhållande till de system som finns på folkbiblioteket vilket bland annat kan innebära utskriftsproblem och e-poststörningar. Det kan även gälla brandväggar och annat, som tar lång tid att åtgärda.

Problemet är att vårt bibliotek på grund av trassel med IT-staben i kommunen inte kan använda högskolans databaser via lösenord. Detta gör att möjligheten att öva själv och att undervisa eventuella studenter går förlorad.

Det som varit ett problem för oss är att vi under lång tid inte kunde arbeta i Högskolans databaser från vårt bibliotek eftersom det fanns tekniska problem med brandväggar etc. Det innebär att vi först för några veckor sen fått dessa problem utredda och nu kan komma åt baserna från våra datorer. Detta betyder, som du förstår, att möjligheterna att öva varit väldigt begränsade, vilket är trist. Vi har också periodvis haft stor personalfrånvaro och det bidrar också att tiden till att sitta och öva varit begränsad. Jag hoppas att det ska lösa upp sig och att jag/vi då ska kunna ägna mer tid åt att bli bekanta med databaser.

Flera av databaserna under Beteendevetenskap, liksom Medicin har också kommit väl tillpass, eftersom studenterna faktiskt ofta inte känner till dem alls. Dock; mera övning behöver vi, som ska hjälpa de studerande, om vi ska kunna fullt ut dra nytta av kursen. Fast det problemet måste vi ju själva ta oss an.

VPN-klienten verkar inte heller vara känd av så många studenter enligt de svar, som studiebibliotekarier fått när de tillfrågat dem, som beställer kurslitteratur.

Synpunkter framkom även angående språket i databaserna.

Affärsdatabaserna var databaser som vi inte kommit i kontakt med tidigare, men som visade sig ha funktioner som är både begripliga och användbara. Naturligtvis bidrog det faktum att de i huvudsak är svenska till detta. Svenskspråkiga databaser är ofta, tror vi, mer inriktade på att fokusera på direkt sökning i materialet, utan att samtidigt ge så många alternativ, som t.ex. stora engelskspråkiga databaser är.

När det gäller sökningar i de olika baserna som vi nu har tillgång till så är det helt klart att man måste arbeta med dem för att bli bra på att söka. Somliga är ganska lätta att söka i medan bland annat de engelskspråkiga baserna är svårare, dels på grund av krångligare upplägg rent fysiskt, dels på grund av att det krävs bra kunskaper i engelska.

Särskilt nämnda databaser

I utvärderingens första steg har fokus även riktats mot de databaser, som verkar vara av särskilt intresse för studiebibliotekarierna i deras arbete med högskolestuderande och andra låntagare. De databaser som framförallt nämndes var ELIN, Affärsdata, Psycinfo, Sociological abstract, EBSCO, SweMed+, MEDLINE, Byggdoks baser, Compendex, ISI_baserna och Fria resurser.

Det var intressant att komma i kontakt med alla nya databaser men det blir nog svårt att upprätthålla kompetens mer än på ett fåtal. ELIN, EBSCO, SweMed+, MEDLINE, Affärsdata, Byggdoks baser, Compendex, ISI_baserna och en del fria resurser som vi gick igenom, tycker jag är de mest intressanta att jobba med. /-/ Genomgången av kriterierna för vetenskapliga artiklar (tidskrifter) och strategin för info-sökning var nyttig.

Bland studenterna verkar ELIN (Lund) vara känd och använd av många. På vårt bibliotek har inte så många studenter frågat efter högskolans databaser.

Jag vill också gärna framhålla tidskriftsbasen ELIN som var mycket bra att träna på. Den har vi haft god nytta av. Och idag använde jag Affärsdata. Har också använt PsycInfo och Sociological abstracts.

Medicindatabaser var ett svårt avsnitt, men undervisningen om MeSH (?) var ganska grundläggande och vi fick ett mycket användbart verktyg för fortsatt sökande i medicindatabaser.

Beskrivning av kunskapens karaktär efter avslutad kurs

Utifrån de svar som kommit in efter steg 1 i utvärderingen kan en bild av hur kunskapens karaktär gestaltar sig hos kursdeltagarna med hjälp av nedanstående komponenter.

- Eget intresse
- Glädje
- Ljuspunkter
- Direkt användbar
- Överförbar från ett område till ett annat
- Ökad medvetenhet
- Insikten att kunna hitta information även där man inte är särskilt bevandrad och insikten att man redan har kunskap

I flera av svaren beskriver kursdeltagarna hur ny insikt har väckts, också när det gäller redan befintlig kunskap.

När jag arbetat med frågor inom olika ämnen insåg jag att det går att hitta material även inom ämnen som jag inte är särskilt bevandrad i. Naturligtvis vet jag det redan – men det kändes som en ny insikt. Vad jag särskilt hade hjälp av var när det fanns thesaurus i databasen så att jag

kunde navigera mellan under- och överordnade begrepp. De databaser vi inom folkbiblioteken normalt arbetar med är inte lika utförliga när det gäller ämnesindelning.

ISI-databaserna är svåra att söka i men fungerar på ett gemensamt sätt. När vi insåg detta och att kunskap från ett ställe är helt överförbart till något annat område, var det en ljuspunkt. Och på samma vis fungerar ju det hela även generellt: kunskaper från ett fält är möjliga att återanvända inom andra fält.

Allmänna kunskapsnivån är höjd, till andra låntagares fromma.

Att få möjlighet att upprätthålla den vunna kompetensen i det dagliga arbetet framhålls i svaren och detta handlar om att ha tillgång till övningstillfällen, något som ofta är beroende av personalresurser på folkbiblioteken. Man framhåller nödvändigheten av att dessutom få göra nya erfarenheter.

”Mötet med studenten vid lånedisken”

Beskrivningarna av vad kursen inneburit för deltagarna handlar mycket om mötet med studenten vid lånedisken på det egna folkbiblioteket. Det handlar exempelvis om kännedom om studenters villkor när det gäller informationssökning, om att få möjligheter att få undervisa studenter, att vägleda dem men också att kunna ställa de rätta kraven.

När studenten kom och ställde sin fråga i vår referensdisk hade man efter denna kurs förförståelse av hur man hanterar studentens fråga, på ett annat vis än tidigare, även om det här handlade om en annan högskolas service till sina studenter.

Vad som gäller studenters villkor att finna information och att skaffa material är värdefullt för oss som ska hjälpa den, och kanske också ställa krav på dem, att känna till. Gränsen mellan att vara en vägledare i djungeln av material och att vara en serviceminded expert, som fixar allt, måste ständigt diskuteras.

Det var bra att vi fick reda på studenternas verklighet och möjligheter, kontakt med kontaktbibliotekarier o.s.v. Det gjorde att jag vid kontakt med studenter kunnat tipsa dem om (studie)bibliotekarierna, informationsverkstäderna i biblioteket, att kurslitteratur i princip ska var inköpt o. s. v.

Vardagen i arbetet - besök hos två studiebibliotekarier

Som tidigare beskrivits har jag intervjuat två studiebibliotekarier, en man och en kvinna på deras respektive arbetsplats på två olika kommunbibliotek. Vägledande för samtalen var frågor kring hur det var att arbeta med vägledning för högskolestudenter före och efter kursen. I det följande skissas huvuddragen i de två bibliotekariernas berättelser. Mannen ifråga berättar att låntagare för några år sedan kom och frågade efter vetenskapliga artiklar särskilt i medicin eftersom många deltog i utbildningar av detta slag på kommunens Komvux-enhet. Det kunde vara studerande som i ett annat land varit läkare, farmaceuter och liknande. De hade oftast inte själva varit inne och sökt information i databaser. Bibliotekarien sökte i Medline eftersom Artikelsök inte räckte till för att ge svar på de studerandes frågor. Det hände att de studerande läste abstract men beställde ”i blindo” vilket kunde leda till betydande ekonomiska kostnader till ingen nytta. Bibliotekarien tyckte inte att detta kändes bra och började intervjua de studerande om vad de egentligen menade med ”vetenskaplig artikel” och så småningom ökade förståelsen och det blev ett genombrott när han genom kursen på Högskolan fått gå in och söka själv och se möjligheterna. Studenterna vill ofta inte söka och databasen ELIN blir snabbt en favorit eftersom den upplevs som lätt att söka i själv. Att tillsammans med studenten reflektera över frågeställning, metod, resultat och diskussion är viktiga moment. Det finns en stor variation ifråga om nivån i informationskompetens hos studenterna. En del lägger bara en litteraturlista framför bibliotekarien medan andra redan har kontrollerat vilken litteratur, som kan tänkas vara tillgänglig eller sökbar. Bibliotekarien försöker vägleda och säga att det är bra om studenten själv kollar. När det gäller Högskolans

önskan att studiebibliotekarierna ska hjälpa studenterna till självhjälp har bibliotekarien upplevt att databasen EBSCO, med möjligheterna till kombinationer, har en pedagogisk inbyggd, som ”går hem”. Försöken att vägleda studenten att hitta underlag försvåras av att det finns en gråzon av projektmaterial och som ett exempel nämner bibliotekarien att det som till en början för studenten framstod som vetenskaplig litteratur om handledning visade sig vara en kurs i Finland. Problem har framförallt uppstått på grund av trassligheter med ett administrativt och ett publikt nät och IT-avdelningen har blivit ”nervös” när det gäller säkerhet och VPN-klienten och de olika former av lösenord, som förekommer. Bibliotekarien hyser en förhoppning om att en kommande renovering av biblioteket ska leda till att en del problem löses. Bland annat finns en möjlighet att studiebibliotekarien ska få sin arbetsplats i närheten av studenternas tysta studieplatser så att man kan få pedagogiska möjligheter att sitta i avskildhet med studenten, att man kan boka tid och planera så att man kan ha nödvändiga resurser klara när studenten kommer. Det är enligt bibliotekarien väsentligt att förbereda, visa, låta studenten pröva själv och sedan resonera om hela processen. Det blir svårt om man sitter i informationsdisken och inte vet när nästa låntagare kommer eller när det blir komplikationer med internetbokningar. I dagens läge är tjänsterummen kontorslandskap, som delas med kollegor eller utrymmen med material, som behöver vara tillgängligt för andra låntagare. En annan fråga av intresse som den intervjuade bibliotekarien väcker, är frågan om vem som är att betrakta som student. Många som kommer till biblioteket är studenter vid andra högskolor och universitet men har till exempel sitt föräldrahem i kommunen. Genom att allt fler studerar uppstår frågor och problem, som inte fanns tidigare och personer, som är på väg från grundskola till högre nivå behöver besitta informationskompetens och kunna se betydelsen av att få lära sig att gå igenom vanliga sökrobotar. Det är också så att detta landskap är i förvandling och ”stora jättar dör”, exempelvis Alta Vista. Förutom att det hade varit önskvärt att få studenter att komma till biblioteket på ett planlagt sätt, önskar sig den intervjuade bibliotekarien en förstärkning av bibliotekslagen. Varje kommun ska ha en biblioteksplan och detta borde vara prioriterade ärenden på kulturnämndsmöten. En stor del av låntagarna söker sig till lärcentra men det finns inte något tillskott till ekonomin från dessa. Den intervjuade bibliotekarien menar att frågor, som behöver belysas är exempelvis vad man har för kurser där och vad man säger till de studerande om bibliotekets resurser. Ju tidigare människor får denna typ av information desto bättre. Här spelar grundskolan en viktig roll, särskilt vad gäller tillgången till skolbibliotekarierna och den intervjuade studiebibliotekarien gör en jämförelse med skolportalen i Finland. Han belyser även frågor kring hur svag läsförståelse liksom andra typer av funktionshinder leder till problem i informationssökningen och det krävs alternativa informationskanaler såsom DAISY-skivor och talsyntes. Ebrary är annars ett bra alternativ som alltid finns inne till en låg kostnad och dessutom med talsyntes. I samband med kopieringsförbud av böcker borde det bli en skjuts för e-böcker. Bibliotekarien påpekar även att det är bra om högskolan kan informera studenterna om de resurser, som finns på det lokala folkbiblioteket. I vissa fall kan det vara svårt för studiebibliotekarierna att sprida information i exempelvis broschyrer eftersom målgruppen är studenter och inte låntagare i allmänhet.

Den kvinnliga studiebibliotekarien som jag besökte lyfter fram frågan om vad informationskompetens egentligen är och hur vi tolkar begreppet. Hon frågar sig om vi förstår vad vi får fram vid informationssökningar. Hennes arbetsplats är ett av Skånes minsta bibliotek i en gammal bruksmiljö och också en utpendlingsmiljö, vilket innebär att människor kan bo eller arbeta på en annan plats. Detta präglar hur man besöker biblioteket. Den kommunala vuxenutbildningen har varit nedläggningshotad men för ett antal år sedan kom det återigen studerande därifrån. De hade fått arbetsuppgifter av lärarna men biblioteket saknade den medicinska litteratur, som efterfrågades och fick köpa in, vilket innebär att man nu har ett

förhållandevis stort utbud, särskilt om etik och handikappfrågor. På orten finns även ett gymnasium med en speciell profil, vilket gör att de studerande inriktas på vissa områden. Med Internet-epoken handlar det mer om att söka information via nätet. Genom att bjuda in till undervisning om informationssökning har det vuxit fram ett samarbete med Komvux. Studiebibliotekarierna har varit där och talat med lärarna om vad biblioteket kan och inte kan erbjuda. En annan studiebibliotekarie har byggt upp en internethemsida för informationssökning, hemsidor för studier med bland annat hänvisning till LIBRIS, undervisningsmaterial, källkritik och andra både stora och små frågor. Det handlar om att få igång tänkandet, att känna glädje i det man gör så att det känns kul att gå vidare i arbetet med att underlätta för låntagarnas studier. En aspekt som den intervjuade bibliotekarien tar upp är att det kan vara känsligt för lärare att själva bli undervisade och behoven av att hitta information har ökat. Det är skillnad på att söka information och att sköta en dator rent allmänt och det är viktigt att se till att ingen behöver förlora ansiktet eftersom det ser så olika ut vad gäller kompetensen på dessa områden och som pedagog behöver man veta hur man når fram till varandra. En del kommer till dessa undervisningstillfällen, andra gör det inte men när folk kommer tillbaka och försöker själva och blir personligt intresserade har man kommit en bra bit på vägen. Att fråga låntagaren om man kontrollerat, ifall biblioteket har litteraturen ifråga, är viktigt liksom om de sökt hemifrån efter det som är tillgängligt på detta sätt. Med lånekort och PIN-kod kan man reservera och beställa enligt principen om ett lånekort för alla bibliotek i Nordost-samarbetet. Ofta kommer studenter in med en litteraturlista och vill låna all litteratur. Policyn på biblioteket är att man inte lånar in litteratur om man redan har den. Om den inte finns i bestånden men det verkar vara en bok av intresse och man lånat in den två gånger så köper man in den. Det är bibliotekariens uppfattning att folk tycker att biblioteket har ett bra bokbestånd och hon tycker att det är roligt om folk får glädje av det. Man använder LIBRIS mycket och biblioteket betalar återsändandet av litteratur. Det finns en del förutfattade meningar bland låntagarna om vad biblioteket har att erbjuda och människor är mycket olika vad gäller lånemoralen. När det gäller litteratur på engelska brukar bibliotekarien resonera med låntagarna om vad som är nödvändigt att köpa själv. Dessutom informerar hon om var på nätet man kan köpa litteratur till kraftigt reducerade priser men framhåller även att man ibland får finna sig i kostnader vid studier och att dessa är lägre i Sverige än i många andra länder.

När det gäller erfarenheterna av kursen på Högskolan Kristianstad, berättar bibliotekarien att hon, som alltid arbetat på folkbibliotek tyckte att det var jättekul att komma in i databaserna och att lära sig om VPN-klienten. Efter kursen har hon gjort pärmar med material till sina kollegor i samarbete med den andra studiebibliotekarien. Man har förutom dessa arbetsuppgifter tusen andra saker att sköta och personalläget med sjukdomsperioder innebär att man aldrig är säker på hur mycket man kan ägna sig åt studenterna. Här måste staten ge ekonomiska tillskott och se till lönesituationen för personalen.

Det gäller att få arbetssituationen att fungera och att få tid till att tänka och planera. Viktiga ledord blir för bibliotekarien är tiden och takten i arbetet samt att ha saker väl genomtänkta.

Samtal med kursledaren efter avslutad kurs i januari 2004

Efter avslutad kurs har det visat sig att den koncentrerats på licensdatabaser. Det finns många fria databaser men det gick inte att hinna med alla.

Framförallt har det handlat om att lära sig vad databaser innehåller och att söka i dem, praktisk träning. Karin gick igenom olika frågor under kursen. Det var många deltagare, 16-17 stycken vilket är en helt annan sak än att ha en grupp på åtta deltagare. I framtiden bör man undvika att ha så stora grupper. Karin tycker att deltagarna verkar nöjda och att de fått en inblick i vad som finns. Gränser har rivits ned och en avdramatisering har skett. Man har öppnat kanalerna till ansvarsbibliotekarierna på Högskolan Kristianstad eftersom varje kurstillfälle besöktes av en kontaktbibliotekarie för de olika institutionerna. Det är

betydelsefullt att ha sett varandra eftersom man då lättare kan kontakta varandra mer informellt och veta att man *får* göra det. Alla kan söka hemifrån sin arbetsplats men alla blir inte ”insläppta” då en del IT-chefer i kommunerna har olika meningar om faran i att öppna kanalerna på grund av säkerhetsrisker.

Steg 2 i utvärderingen av kursen ”Informationssökning för studiebibliotekarier”

I steg 2 av utvärderingen ingår två delar, dels synpunkter från gruppen deltagare vid slutseminariet, dels djupintervjuer och besök hos två deltagare i deras arbetsvardag på det egna folkbiblioteket. När det gällde intervjuerna vände de sig till de studiebibliotekarier, som i steg 1 av utvärderingen hade meddelat sitt intresse för att delta och syftet med intervjun var att få veta hur erfarenheterna från kursen gestaltat sig i det dagliga arbetet under ett år.

Utvärdering från det avslutande seminariet i november 2004

Denna träff var att betrakta som ett avslutande möte för uppsamling av erfarenheter och i fokus för mötet stod följande frågor:

- Hur mycket av det som man lärt sig under kursen hade studiebibliotekarierna kunnat utnyttja?
- Vad saknades i detta läge?
- Hur skulle ett fortsatt arbete kunna fungera?

Under mötet redovisades både kursdeltagares och kursledningens synpunkter i ett öppet samtal under fria former. I det följande presenteras några av dessa erfarenheter.

En erfarenhet, som delas av flera deltagare är inställningen hos ansvariga i kommunerna vad gäller IT och säkerhet. I diskussionen på det avslutande kursmötet framkom uttalanden som ”att en IT-chef inte tycker om VPN” eller att det talas om ”hål i brandväggen”. Bland kursdeltagarna fanns en önskan om att få veta vilka kommuner, som tillåter VPN. På vissa folkbibliotek fungerar inte personalnätet ihop med utskrift och e-postsystem och Högskolans nät har inte heller samma system. Det diskuterades huruvida man skulle kunna ha ett publikt nät. På ett annat folkbibliotek blev man tvungen att köpa ny skrivare för att allt skulle fungera medan man tidigare gått via skolans nät utan problem.

En annan fråga, som kom upp på det avslutande mötet var den viktiga roll, som lärcentra spelar i samverkan kring de distansstuderande och studiebibliotekariernas arbete.

Under tiden som studerande vid Högskolan Kristianstad har studiebibliotekarierna haft tillgång till dess resurser via lösenord och när denna möjlighet försvinner uppstår problem på grund av villkoren för licensavtal. Det blir svårt att uppnå målet att studenter ska kunna komma till studiebibliotekarien som sitt stöd på kommunbiblioteket och logga in.

Diskussionen vid mötet ledde fram till ett förslag att ha en fortlöpande kurs med återträffar för studiebibliotekarierna så att de kan upprätthålla sin kompetens.

Samlade intryck och tolkningar

Utifrån det syfte, som angavs av kursledningen, nämligen att kursdeltagarna efter avslutad kurs skulle kunna handleda studenter på distans utanför högskolan precis som man gör på Högskolans bibliotek och som angavs mer i detalj på sidan 7, måste resultaten av kursen sägas ha uppfyllt målen i hög utsträckning. Närmare bestämt, framträder en mångfacetterad bild där vardagen hemma i kommunbiblioteket avtecknar sig som en livfull verklighet av samspel mellan låntagare och studiebibliotekarie. Projektet ”Ett nätverk i verkligheten” har i stor utsträckning öppnat dörrar för engagerade och kompetenta folkbibliotekarier. Helheten i bilden framträder även i de positiva erfarenheter som redovisats i de övriga stegen i utvärderingen där kursdeltagarna framhåller värdet av att själv ha fått sätta sig in i och prova databaser och sökvägar. Beskrivningarna förmedlar glädje och eget intresse för informationskompetens, trygghet i att ha byggt upp personlig kontakt och kunskap om hur

kollegor på Högskolan arbetar och vilka resurser som finns att tillgå där men också insikter om hur studenternas situation kan te sig. En stark motivation att bibehålla och vidareutveckla sin kompetens uttalas av studiebibliotekarierna och den egna situationen sätts in i ett större sammanhang. Intresse för de pedagogiska aspekterna av mötet med studenten vid lånedisken framträder både i de skriftliga svaren, vid diskussioner i grupp och vid besöken hos två av studiebibliotekarierna på deras arbetsplatser. En annan aspekt som framhålls av flera deltagare är att upplysande och folkbildande insatser behöver utvecklas i samverkan mellan alla berörda parter och att man redan tidigt i skolåldrarna måste påbörja detta arbete. De problem, som framförallt tydliggörs i utvärderingens olika faser handlar om VPN-klientens och lösenordens roll och om IT-strategier hos ansvariga i kommunerna i förhållande till bibliotekens behov samt om bristande överensstämmelse mellan publika och lokala nätverk. Som tänkbara lösningar på en del av problemen betonar både kursens deltagare och kursansvariga tillgången till de fria databaserna och de pedagogiska möjligheterna i att studiebibliotekarien kan boka in undervisande möten med studenter/låntagare, vilka sedan får vidareutveckla informationssökningsstrategier hemma eller på Högskolan. I resultaten av utvärderingen framträder en stor risk, nämligen den att studiebibliotekarierna inte ges möjligheter att upprätthålla sin kompetens genom fortbildning och tillfällen till övning. En slutsats som kan dras på grundval av utvärderingen är att den samverkan mellan Högskolans bibliotek och folkbiblioteken, som möjliggjorts genom projektet kan vara en katalysator i frigörandet av resurser för lärande och informationskompetens hos kommuninnevånare både på väg mot eller redan inne i högskolestudier.

Referenser:

BERGQVIST, C., PERSSON, R. *Fördjupat bibliotekssamarbete i nordöstra Skåne. Inventering med förslag till åtgärder 2003-09-01* På uppdrag av Länsbibliotek Skåne

EKSTRAND, B, JOHANSSON K, OHLSSON, L och SEEBASS, G (2004a) *Ett gränsöverskridande projekt för utvecklad informationskompetens* Tidskrift för dokumentation, Svensk förening för informationsspecialister, TLS Service AB, Stockholm

EKSTRAND, B (red), JOHANSSON K, OHLSSON, L och SEEBASS, G (2004b) *Med samarbete och dialog för utvecklad informationssökning och informationskompetens i en nätbaserad kurs* Nätuniversitetet, Rapporter 2004, <http://www.natuniv.se>